

La postveritat i la magistratura espanyola

written by Lluís Busquets | 13 de juny de 2024

Per Aristòtil la veritat és l'adequació, conformitat o harmonia entre el discurs i la realitat. Hi ha veritat quan el que es diu correspon al que hi ha. Així s'havia entès durant segles. Ara bé, si sobre uns mateixos fets dic alguna altra cosa que no s'hi correspon (per exemple, els tractoristes manifestats a finals de febrer eren terroristes) o bé hi ha un error o equivocació, o bé hi ha falsedat (equivalent a la mentida o l'engany). L'error pertany al camp de la lògica i l'epistemologia (l'emissor desconeix del que parla); la mentida, falsedat o engany, pertany al camp de la moral (l'emissor vol influir en el receptor). Ja ho va dir Maquiavel: la mentida es justifica a condició que enforteixi el poder del príncep.

A més correspondència entre fets i discurs, hi hauria d'haver més veritat. Des dels grecs, doncs, que s'ha maldat per la recerca de la veritat. Però alguns filòsofs postmodernistes com Vattimo van advertir del perill de la inflació de la veritat. Com s'havia pogut arribar a la barbàrie de les guerres mundials del segle passat, a Auschwitz o a les guerres i migracions d'avui? Molt senzill: es partia i es parteix del convenciment d'estar en possessió de la veritat. I quan això passa s'arriba als fonamentalismes, als dogmatismes i a la violència. Jo tinc la veritat i els altres estan equivocats. Solució postmoderna? Afeblir la noció de veritat. Si en redueixo la causa en reduiré les conseqüències. Semblava una postura mínimament assenyada. Però amb l'adeu a la veritat arribà la postveritat. I ha resultat molt més perversa que la mentida, contra la qual encara ens podíem defensar. En canvi, en un món globalitzat, les societats surem en un mar digital de cara amable, quasi totalitari, fet de missatges a les xarxes i als mitjans i de facts i algoritmes que no baixen del

cel (ens els endinya a l'ordinador algú ben interessat). Si ens han segrestat la veritat, si el discurs no s'ha d'adequar als fets de fora i se'n desvincula, és el subjecte mateix qui defineix els fets. La veritat mediàtica, la veritat política, la veritat judicial ja no tenen res a veure amb els fets històrics. Exemple: l'Iraq no tenia armes de destrucció massiva (fet històric); segons la postveritat mediàtica que ens van encolomar, en tenia. I la postveritat mediàtica se'ns imposà com a veritat històrica.

Què és, doncs, la postveritat? La imposició de fets per produir determinats interessos (i la durada de la veritat dependrà de la variabilitat d'aquests interessos). Com s'origina? Pel desprestigi de la raó, el relativisme, el pragmatisme i l'emotivitat (exemple, es volia que l'atemptat de l'11M el 2004 de Madrid fos d'ETA i no del gihadisme!). El problema és que si ens imposen el «després-de-la-veritat», tot és interpretable. I el «tot s'hi val» epistemològic acaba derivant en un «tot s'hi val» moral. La qüestió, òbviament, s'aboca a la política i a la justícia. La pregunta del milió seria aquesta: sense una noció de veritat que se situï per sobre dels interessos particulars dels subjectes, és possible construir una democràcia autèntica? Ho dubto.

Per això resulta tan terrible que es valori el procés català des de la postveritat i amari les interlocutòries de la magistratura espanyola. Estic tip d'escriure-ho: l'1-0-2017 no va ser cap cop d'estat. No ho dic jo; ho diu explícitament la sentència de Marchena. Però hi ha mitjans, polítics i opinadors, que no es cansen de repetir-ho demostrant la seva ignorància. El món de la postveritat és el món on els fets reals ja no importen. La veritat és allò que la meua tribu, els meus, pels interessos que siguin, defensem. Arribats aquí, malauradament, hi ha dues conseqüències molt diferents: una, només els meus importen, i circumscrivim la moral entorn d'ells (encara que veiem a les pantalles de televisió, morts, guerres, migrants... són dels altres: hem perdut la noció

d'alteritat); dues, la veritat es redueix a un afer de poder i estructures per mantenir-lo, perquè esdevé una més de les mercaderies que tenim al nostre abast. La postveritat del discurs només depèn que tinguem prou poder per comprar-la i, després, per imposar-la. Exemple: el tsunami democràtic va ser un acte terrorista! I això és el que estan fent jutges i magistrats de l'Audiència Nacional (AN, hereva del franquista TOP) o del Tribunal Suprem (TS), que són sempre els mateixos, amb un interès fins i tot superior al de la unitat d'Espanya: que Puigdemont no surti airós de l'exili com a expresident de Catalunya («No puede salir de rositas», diuen ells). Per això no dubten a fer política davant de la Llei d'amnistia. El passat 1r de març els diaris informaven que, ignorant la postura de la Fiscal General de l'Estat, la sala penal presidida per Marchena del TS obria causa penal contra Puigdemont i Wagensberg (diputat d'ERC), encolomant-los-en la direcció. En la interlocutòria no tenien «cap dubte» (!) que els fets que descrivien incorrien el delicte de terrorisme, perquè «la força convectora de la prova indirecta s'obté mitjançant el conjunt dels indicis». Amb la qual cosa volia acreditar «el domini funcional del fet, lideratge absolut, autoria intel·lectual» i assumció de les regnes d'actuació, cosa que hauria pogut evitar retirant «el seu suport carismàtic». En què quedem? Delicte indubtable o suport carismàtic? Ah, els «instruments perillosos i artefactes de similar potència destructiva que els explosius» eren extintors d'incendis, tanques, portamaletes...